

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRIRODOSLOVNO–MATEMATIČKI FAKULTET
MATEMATIČKI ODSJEK

Anto Čabraja

**PARALELNI ALGORITMI ZA
PROBLEM GRUPIRANJA PODATAKA**

Diplomski rad

Voditelj rada:
prof. dr. sc. Goranka Nogo

Zagreb, srpanj 2014.

Ovaj diplomski rad obranjen je dana _____ pred ispitnim povjerenstvom
u sastavu:

1. _____, predsjednik
2. _____, član
3. _____, član

Povjerenstvo je rad ocijenilo ocjenom _____.

Potpisi članova povjerenstva:

1. _____
2. _____
3. _____

Sadržaj

Sadržaj	iii
0.1 Problem grupiranja podataka	1
0.2 Primjena	1
0.3 Pregled rada	1
1 Modeliranje problema grupiranja	3
1.1 Osnovni pojmovi	3
1.2 Matematičko modeliranje problema	4
1.3 Metode razvoja algoritama za grupiranje	5
1.4 Upravljanje podacima	5
2 Metaheuristike	7
2.1 Prirodom inspirirani algoritmi	7
2.2 Reprezentacija podataka	7
2.3 Analiza rezultata	7
3 Poznati algoritmi i analiza	9
3.1 Alg 1	9
3.2 Alg 2	9
3.3 Alg 3	9
4 Tehnike za paralelizaciju algoritama	11
4.1 Osnovni pojmovi MPI tehnologije	11
4.2 Topologija	11
4.3 Prednosti paralelizacije i cijena komunikacije	11
5 Konstrukcija paralelnih algoritama za grupiranje	13
5.1 Algoritam 1 heurisika	13
5.2 Algoritam 2 iterativno	13
5.3 Algoritam 3 hibrid	13

6 Ostale moderne metode	15
6.1 Programiranje na grafičkim karticama	15
6.2 MapReduce metoda	15
Bibliografija	17

Uvod

0.1 Problem grupiranja podataka

0.2 Primjena

0.3 Pregled rada

Poglavlje 1

Modeliranje problema grupiranja

1.1 Osnovni pojmovi

Kako bi u daljnjem razmatranju bilo jednostavnije objašnjavati strukture i same implementacije algoritama potrebno je problem grupiranja reprezentirati osnovnim pojmovima. U nastavku ćemo formalno definirati sve komponente od kojih se problem grupiranja sastoji.

Definicija 1.1.1. *Uzorak je apstraktna struktura podataka koja reprezentira stvarne podatke s kojima raspolaže algoritam za grupiranje.*

Definicija 1.1.2. *Svojstvo je vrijednost ili struktura koja predstavlja jednu značajku danog podatka unutar uzorka.*

Definicija 1.1.3. *Udaljenost između uzoraka definiramo kao funkciju $f : D \rightarrow \mathbb{R}$, gdje je D skup svojstava danih uzoraka*

Definicija 1.1.4. *Za uzorke kažemo da su **blizu** jedan drugome ako je njihova udaljenost manja od unaprijed zadane veličine*

Definicija 1.1.5. *Klaster je skup uzoraka koji su u prostoru podataka blizu. Ako su uzorci identični onda je njihova udaljenost uvijek 0*

Definicija 1.1.6. *Jedinstveno grupiranje je postupak grupiranja kada svaki uzorak pripada jednom i samo jednom klasteru.*

Definicija 1.1.7. *Nejasno ili nejedinstveno grupiranje je postupak grupiranja gdje jedan uzorak može biti u više klastera.*

Napomena 1.1.8. *U radu ćemo promatrati **jedinstveno grupiranje** tako da će sve daljnje definicije i modeliranja pretpostavljati da želimo dobiti disjunktne klastere. Jedinstveno grupiranje (eng: hard clustering) je ujedno i teži problem.*

1.2 Matematičko modeliranje problema

Definicija grupiranja podataka nije jedinstvena. U literaturi se na različite načine pokušava opisati ovaj postupak. Neki od pokušaja opisne definicije su:

1. *Grupiranje podataka je postupak otkrivanja homogenih¹ grupa uzoraka unutar skupa svih danih uzoraka.*
2. *Grupiranje podataka je postupak određivanja koji su uzorci slični te ih svrstati u isti klaster.*

Za modelirati problem neće nam biti dovoljne opisne definicije. U ovom slučaju opisne definicije mogu poslužiti samo kao intuicija o čemu se zapravo radi kada govorimo o grupiranju. U nastavku ćemo pomoću definiranih pojmova u poglavlju 1.1 matematički opisati problem grupiranja podataka.

Neka je $\mathbf{U} = \{U_1, U_2, \dots, U_n\}$ skup od n uzoraka, te neka je $U_i = (s_1, s_2, \dots, s_d)$ reprezentiran d -dimenzionalnim vektorom gdje s_i predstavlja jedno svojstvo. Ovako definiran $\mathbf{U}$ moguće je reprezentirati kao matricu $\mathbf{S}_{d \times n}$. Svaki stupac te matrice predstavlja jedan uzorak iz danog skupa $\mathbf{U}$.

$$\mathbf{S}_{d \times n} = \begin{pmatrix} s_{1,1} & s_{1,2} & \cdots & \cdots & s_{1,n} \\ s_{2,1} & s_{2,2} & \cdots & \cdots & s_{2,n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \ddots & \vdots \\ s_{d,1} & s_{d,2} & \cdots & \cdots & s_{d,n} \end{pmatrix} \quad (1.1)$$

Iz definicije 1.1.6 te iz navedenog formalnog zapisa dajemo formalnu definiciju problema grupiranja.

Definicija 1.2.1. *Skup od k klastera $\mathbf{C} = \{C_1, C_2, \dots, C_k\}$ je skup sa sljedećim svojstvima:*

- $C_i \neq \Phi$
- $C_i \cap C_j = \Phi, \forall i, j \text{ } i \neq j$
- $\bigcup_{i=1}^k C_i = \mathbf{U}$

Napomena 1.2.2. *U terminima matrice $\mathbf{Z}$ to znači da se svaki C_i zapravo sastoji od stupaca matrice $\mathbf{Z}$.*

Definicija 1.2.3. *Problem grupiranja u skup od k klastera $\mathbf{C}$ je ekvivalentan problemu da $\forall c, c' \in C_i$ udaljenost od c do c' je manja od udaljenosti c do bilo kojeg drugog $c'' \in C_j$ $j \neq i$*

---

¹podaci koji se ne mogu smisleno separirati

Zapravo problem grupiranja je pronalazak najpogodnije particije za $\mathbf{C}$ u skupu svih mogućih particija. Prema napomeni 1.2.2 to znači da se zapravo radi o problemu raspodjele n stupaca matrice $\mathbf{Z}$ u k skupova

1.3 Metode razvoja algoritama za grupiranje

1.4 Upravljanje podacima

Poglavlje 2

Meta-heuristički pristup problemu

2.1 Prirodom inspirirani algoritmi

2.2 Reprezentacija podataka

2.3 Analiza rezultata

Poglavlje 3

Poznati algoritmi i analiza

3.1 Alg 1

3.2 Alg 2

3.3 Alg 3

Poglavlje 4

Tehnike za paralelizaciju algoritama

4.1 Osnovni pojmovi MPI tehnologije

4.2 Topologije

4.3 Prednosti paralelizacije i cijena komunikacije

Poglavlje 5

Konstrukcija paralelnih algoritama za grupiranje

5.1 Algoritam 1 heurisika

Opis

Analiza

5.2 Algoritam 2 iterativno

Opis

Analiza

5.3 Algoritam 3 hibrid

Opis

Analiza

Poglavlje 6

Ostale moderne metode

6.1 Programiranje na grafičkim karticama

6.2 MapReduce metoda

Bibliografija

- [1] I. Autor, *Naslov Knjige*, Samizdat, 2052.
- [2] D. E. Dutkay, D. Han, Q. Sun i E. Weber, *Hearing the Hausdorff dimension*, (2009), <http://arxiv.org/abs/0910.5433>.
- [3] S. Kurepa, *Convex functions*, Glasnik Mat.-Fiz. Astr. Ser. II **11** (1956), br. 2, 89–93.
- [4] ———, *Funkcionalna analiza*, Školska Knjiga, 1981.

Sažetak

Ukratko ...

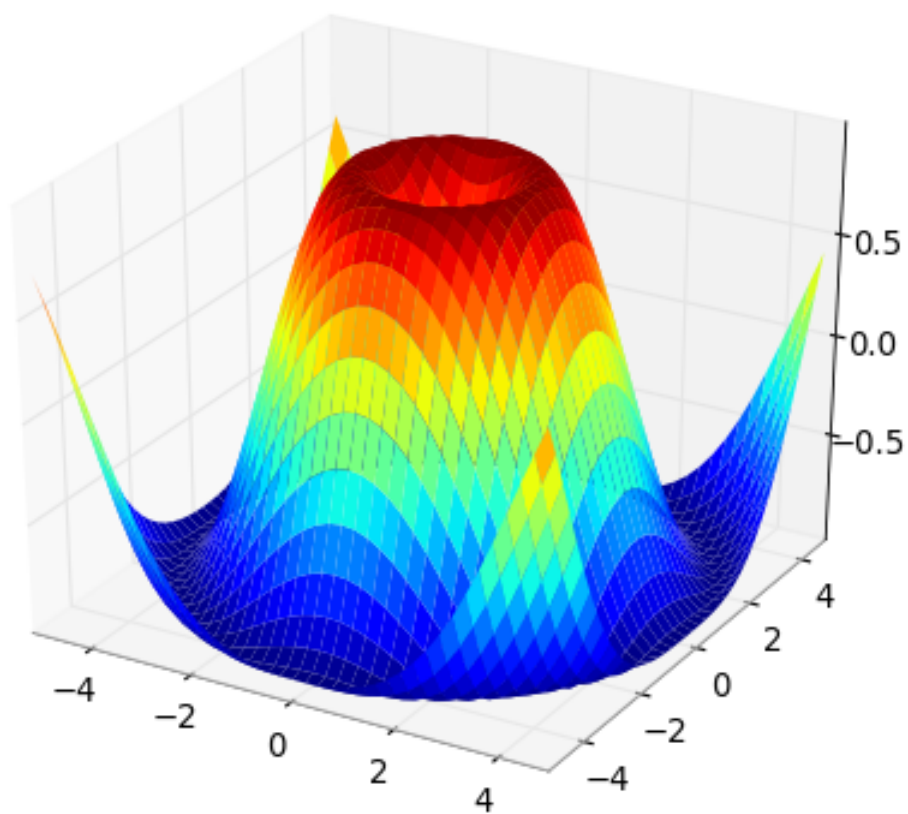
Summary

In this ...

Životopis

Na slici 1.1.7 se nalazi 3D graf neke funkcije.

Slika 6.1: Druga slika

kao i jedna vrlo komplicirana formula koja slijedi iz (??)

$$\sum_{i=1}^\infty A_{x_1} \times A_{\alpha_2} \oslash \iint_\Omega x^2 \ddagger \limsup_{n \in \mathbb{N}} \frac{\alpha + \theta + \gamma}{n^\omega} \text{ je u stvari } \bigcup_{r \in \mathbb{Q}} \overline{\Xi_i \ominus_{\substack{j \in \mathbb{C} \\ j \ni i \mathbb{Q}}} \Upsilon^{kj} \Psi \hbar}_{*|\{ \alpha \}}.$$